

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
M-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny

Formuła 2023

JĘZYK ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza

MMZZ-R0-**100**-2305

DATA: **8 maja 2023 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **210 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **35**

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

dostosowania
zasad oceniania.

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron.
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Możesz korzystać ze słownika języka łemkowskiego.

**Lista lektur w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)**

Алексий Тороньскій, *В Монастырі* (з повісти *Ганця*)
Петро Полянський, *Чудний гробовий дух*
Владимір Хыляк, *Мій блаженной памяти дяк, Шыбеничний Верх, Руска доля, Польскій патріота, Великій перекінчык в малым розмірі*
Клавдия Алексович, *Заморочена*
Михаїл Нестерак, *Для Тебе, моя мати!, Памяти Отця Сандовича*
Теофіль Курилло, *Дневник Лемка з Талергофу*
Ваньо Гунянка, *В Америці, Шолтыс*
Іван Русенко, *Люде ріжной масти, Лемковина, Лемкы, Петро Зяйка, Пані Войцехова, Тепер на Лемковині, Моя Отчызна* і інчы выбраны вершы; *Вертеп в Карпатах*
Симеон Пыж, *Горлицкій Бурсак*
Богдан Ігор Антонич, *Елегія о дверях сьпіваючых, Рождество, Поворот* і інчы выбраны вершы
Миколай Буряк, выбраны байкы
Семан Мадзелян, *Під облачком* і інчы выбраны вершы; *Ой, верше, мій верше, Колиси в селі, Дідова студня*
Іван Горошак, *Поклін для неживых* і інчы выбраны вершы
Нестор Жылич, *Лемковина* і інчы выбраны вершы
Нестор Репела, *Опиш вшытко* і інчы выбраны вершы; *А дале – степ і степ, Голодны рокы*
Мария Мальцовска, *Цап – чародійник, Материна свічка*
Іван Желем, *Блудний сын, *** Уж ся мі не снит, Лемкы, Най го фрас* і інчы выбраны вершы; *Груба Берта, Повіл бы-м вам дашто*
Іван Головач, ****Я не скривлю ся за тото, Спрага* і інчы выбраны вершы; *Не лю, лем сербам..., Купила ката в мішку, Не рубай яличку*
Мелянія Собин, *Лемковина, Поворот* і інчы выбраны вершы
Андрій Копча, *Одтяте коріня*
Теодор Кузяк, *Такє было мое дітинство, Сафат в Раю*
Павел Ксенич, *Петро і Ватра, Куріня шкодит*
Павел Коробчак, *Свитаня; ***Нигда-м не виділ гір...*
Михайло Дзіндзьо, *Як Гарась коня помінял, Пришла коза до воза*
Павел Стефановскій, *Лемкы, Лемко в суді, То болит* і інчы выбраны вершы
Стефанія Трохановска, *Пропали, Карпаты, Лем небо над нами наше* і інчы выбраны вершы
Олена Дуць, ****бідны люде, Нароком, Автобіографія, Грядущым* і інчы выбраны вершы
Володислав Грабан, *Вертаня, Діти Лемковини* і інчы выбраны вершы; *Велийны ремінісцензиі*
Михал Сандович, *Однайти себе*
Ярослав Гудак, *Куба*
Мария Мальцовска, *Веце біды як воды* (выімок з книжки *Під русиньскым небом*)
Петро Мурянка, *Мурянчыско, Лемківскій Крест, Humanitas, Сповід в степі, Блаженна повинніст* і інчы выбраны вершы; *Сонце сходит і заходит, Велийне інтермеццо Книга Білцаревы* (розділ *Духова, матеріальна і соспільна культура*)
Моніка Тылявска, *Свій Голос*
Мирослав Нагач, *Бомбель*.

Inne lektury obowiązkowe zamieszczone w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka łemkowskiego jako języka mniejszości etnicznej od roku szkolnego 2022/2023*, do których również można się odwołać

Андрій Солянкін, *Покотигорошок*

Як липняне сонце до міха імали. Баі, байкы і оповіданкы Лемків, ред. Юрко

Стариньській, Анна Рыдзанич, *выбраны байкы*

Дюра Папгаргай, *Любов не зна границ* і інчы *выбраны вершы*

Савин, ****Нераз любов, ***Глядам часом, ***Обітрий слезы, ***В чысліню* і інчы *выбраны вершы*.

Выбер одну з поданых ниже тем і напиш выпрацуваня.

- Твоя праца повинна чыслити не менше як **350 слів**.
- Чысло выбраной темы впиш в кратку.
- Запиш выпрацуваня в вызначеным місци. Не пиш на рантах.
- Выпрацуваня напиш в лемківскым языку.

Тема 1. (0–35)

Літературны образы тугы і способы іх креуваня в вершах Стефаніі Трохановской і Івана Желема. Зроб порівнюючу аналізу і інтерпретацію приведеных творів.

Стефанія Трохановска

Туга

пішли
горы
за людми
на захід
што-ж мали
робити
так были зжыты
едны з другыма
не могли
без них быти

С. Трохановска, *Туга*, [в:] *Ци то лем туга, ци надія*, ред. О. Дуць-Файфер, Ліґниця 2002,
с. 224.

Іван Желем

******Уж ся мі не снит***

Уж ся мі не снит
Рін над потоком
І гуси на ній гелґотливы.
Уж ся мі не снят
Тополі высокы
Над хыжом мойом сиротливом.
Уж ся мі не снят
Камінны урвиска
І гірскы зелены убочы.
Уж ся мі не снят
Далекы і близкы
Карпатскы замрияны ночы.
Уж ся мі не снит,
Же Фырдей задерат
До хмары високу вершыну.
І смутно, як отец
За сыном вызерат
За мном аж ту в Україну.

Уж ся мі не снит
В щестливу годину
Край, што-с мі дал го, о Боже,
Уж ся мі не снит
Моя Лемковина,
Бо спати уж про ню не могу.

І. Желем, ***Уж ся мі не снит, [в:] Ци то лем туга, ци надія, Ліґниця 2002.

Тема 2. (0–35)

Што для повыселенчых поколінь Лемків значыт рідна Лемковина? Розваж проблем, односячы ся до поміщеного фрагменту і выбраного тексту з лемківской літаратуры.

Севериян Косовскій
Як не быти бортаком

Севериян Косовскій є Лемком зо Заходу. Його родина не вернула на Лемковину, але переказала му любов і пошану для втраченой отчизны. В бесіді з Северияном не чути нияких вантпливости в однесію до того, кым є. Міц його нарраціі операт ся на тым, же акція «Вісла» не перервала меджепоколіньового переказу в його родині, быти може аж і го зміцнила. І тепер Севериян є не лем актывні заанґажуваний в жытя лемківской меншыны в Польщы, але тіж може ся гордити лемківскым языком на матуральным свідоцтві.

Родом ем з чысто лемківской родины, в котрій так родиче, як і дідове то Лемкы з Лемковины. В нас все ся бесідувало по лемківскы. В моім припадку є тіж важне, же знал ем дідів з одной і другой стороны, знал ем тіж своїх прадідів. Для них бытя Лемком было натуральне і тоту натуральніст, гордіст з того, кым сут, переказали мі. Тяжко мі повісти, коли перший раз почув ем о акції «Вісла». Видит ся мі, же коли был ем малым хлопчыском і мешкал ем на стале в рідній хыжы. В часі коли родиче были в роботі, оставал ем з дідами, а они часто оповідали мі тоты історіі, рысували, як выглядали іх хыжы, поясняли, чом не мешкаме в Горах.

В тых оповіданях час ділило ся на дві части – «перед» і «по» акції «Вісла». Тото, што было «перед» было добре. Гын было весело, добрі, в себе. Тото, што было «по», вязало ся з больом, травмом. Дідове все впоювали мі, жебы-м бесідувал по лемківскы, ходил до церкви, жебы-м ся не ганьбил того, кым ем. Жебы-м был явным Лемком, бо тот, котрый є явный, не ганьбит ся того, кым є, ма пошану інчых люди. Бо як єс Лемком, а ся того стыдаш, то єс бортаком. Люблю вертати до того, што было «перед». Часом собі уявлям, як бы то было, як бы-м жыл на Лемковині в тамтых часах. Мойом отчизном є Лемковина, але є то аркадія. Каждый чловек ма сентимент до місця, де ся вродил, де пережыл першы роки жытя. Я ем ся выховал на селі під Ліґницьом і до кінця жытя буду мал сентимент до того місця, бо гев ем ставлял першы крокы і познавал ем світ. І хоц были сме єдином лемківском родином в тым селі, то добрі жыли сме зо сусідами, мали сме з нима добрый контакт і нихто нам не докучал. Принаймі я не памятам таких ситуацій. Так тіж было в Ліґници.

Єднак моя правдива отчизна і отчизна мойого народу то Лемковина – горы, церкви, капличкы, села, деревяны хыжы. То є природне, моє, а тото, што є на Нижнім

Шлезску – нашмарене, чуже. В Горах є моя отчизна і выселіня того не змінило. Хоц забрано нам материяльны добра, не маме документів власности, то Лемковина тырват в нашій духовій сфері. До тепер, коли ходиш по лемківських селах, видно тоты місця, річы створены Лемками – церкви, кресты, котрых на щестя іщы кус остало. То был цілком інчый од того, на котрым нашли сме ся на Заході реґійон. Не думам о собі як о великым лемківскым активісті. В 2014 р. писал ем матуру з лемківского языка, тепер провірям свої можливости в радию і портали лем.фм+. Роблю тото, бо то мій язык і моя культура. Писане, а тым барже живе, бесідуване слово є для мене барз важне. Помагат сохранили лемківску достоменніст.

С. Косовскій, *Як не быти бортаком*, [в:] М. Ватраль, У. Печек, *Тото, што ся лишыло*, „Річник Руской Бурсы”, 2017.

Tabele wypełnia egzaminator!

		<i>Jeżeli 0 pkt – wskaż powód.</i>				
1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	0	1	<i>Brak lektury obowiązkowej.</i>	<i>Nie dotyczy problemu.</i>	<i>Nie jest wypowiedzią argumentacyjną.</i>

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0	1	2	3	4	5	6	7	8	<i>Liczba błędów rzeczowych</i>	OGÓŁEM KLiK
		9	10	11	12	13	14	15	16			

3a	Struktura wypowiedzi	0	1	2	3
		G	F	E	C

3b	Spójność wypowiedzi	<i>Liczba błędów w spójności</i>	0	1	2	3

3c	Styl wypowiedzi	0	1
-----------	------------------------	----------	----------

4a	Zakres i poprawność środków językowych	<i>Liczba błędów językowych</i>	0	1	2	3	4	5	6	7															
			3 H	3 G	3 F	2 H	2 G	2 F	1 H	1 G	3 E	2 F	1 G	3 D	2 E	1 F	3 C	2 D	1 E	3 B	2 C	1 D	3 A	2 B	1 C

4b	Poprawność ortograficzna	<i>Liczba błędów ortograficznych</i>	0	1	2

4c	Poprawność interpunkcyjna	<i>Liczba błędów interpunkcyjnych</i>	0	1	2

Łączna liczba punktów:

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

JĘZYK

ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK

ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK

ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

